

הם עוזבים את אשדוד

לא פשוט להיכנס לקונסוליה הסרביית ברמת-גן. קודם כל צריך להסביר לשוטר העומד בחוץ מה רוצים שם. אחר כך צריך להסביר לשומר השגרירות, ולבסוף צריך לעמוד בתור לפני הפקיד הסובייטי. מי עומד בתור? המוניס!

הם יורדים לקנדה, לצרפת, לאוסטרליה ולכל מקום בעולם—

למה עומדים בתור? כדי לרדת לברית המועצות. אפשר לראותם מצטופפים שם, פעמים בשבוע. הם הגיעו אימתי ארצה, ועתה רוצים לשוב. זאת לא תעמולה סובייטית, זאת לא השמעה אנטי-ציונית. זאת אחת העובדות הפחות ידועות של התופעה העגומה הירוקה ירידה.

„משפיעים עליו שוישאר“

ג'וארזג ירמוליב, מזכיר שני בשגרירות הסובייטית והממונה על המחלקה הקונסולרית, ביקש שלא לצלם את התור ואת אולם הכניסה למשרדי הקונסוליה. אבל הוא הסכים לדבר על העומדים בתור. כמה, בעצם, מבקשים לרדת? הדיפלומט מצטער, הוא אינו מוכן לנקוב במספרים. אבל המספר עולה בהתמדה. האם נענית הקונסוליה הסובייטית לכל המבקש לרדת?

„איננו מקבלים אותם בקלות. אנו מנסים לשכנע אותם להסתדר פה, עם קרוביהם. לפני שהם יצאו מרוסיה ניסו לשכנע אותם להישאר. הם התעקשו. עכשיו הם מבקשים לחזור, ואנחנו משכנעים אותם להישאר... אילו היינו מאשרים כניסה לכל המבקשים — אני לא יודע כמה היו נשארים פה.“ הוא הסביר כי לא כל המצטופפים בתור מבקשים לרדת. חלק מהם תיירים, אמנם לא הרבה, כי עונת התיירות היא בעיקר בקיץ. בהזדמנות זו היה מוכן לחלק מחמאות לתיירים הישראליים, שהם בדרך כלל או רחים רצויים ומתנהגים יפה.

המשך החקירה על הירידה

לקבל ויזה לירידה חזרה לברית המועצות?

— כן. למה? מפני שלא הצלחתי למצוא עבודה. חוץ מזה, אשתי לא הסתגלה פה לאקלים, יש לה אסתמה, ומוגיהאוויר בנתניה לא מתאים לה.

חיפשת עבודה ברצינות?

— בודאי. איך אפשר לחיות בלי עבודה?

אפילו

הייתי הרבה מאד בלישכת-העבודה בנתניה, וגם אצל קרובים ומכרים חיפשתי, אבל אני בן 57 והגיל מפריע לי. בממוצע עבדתי חודש אחד, בקטיף. זה הכל. לדעתי אין לי פה שום סיכוי להסתדר, למצוא עבודה, ולחיות כמו בן-אדם.

מתחת לתמונת דנין

הרוסים לא התנגדו, כאשר ביקש צוות העולם הזה לראיין כמה מן הממתנים בתור לירידה. הם אפילו העמידו לרשות הצוות פינה של הסרקלן, כאשר נבחר אחד הממתנים לשיחה ממושכת יותר. הוא ישב מתחת לתמונתו של דנין; גבר בגיל העמידה, הנראה כמו אחד ממייסדי עין-חורוד או מרחביה. צנום, לבוש בצניעות רבה, בעל מראה טיפוסי של איש עובד. הוא דיבר עברית טובה מאד. למד אותה עוד בבית-הספר, בריגה. ואתה מחכה עכשיו בתור כדי

ראיון עם אלברט דהאן-יורד מובטל:

”אני לא רוצה—

— אני בחור נשוי. לא הרבה זמן, אבל בכל אופן נשוי. ואני שמונה חודשים לא עובד. יוב"ים מסתובב בחיפה, מחפש עבודה. לא דרך הלישכה...

למה לא דרך הלישכה?

— גם דרך הלישכה. אבל שם ברור שאין מחפש בכוחות עצמי. אפילו קיבלתי הוראה כזו מהלישכה: לחפש בעצמי, ואם אמצא עבודה באיזה מקום אקבל אישור מהלישכה.

מה מקצועך?

— מכונאי. יש לי סוג א, ואין לי עבודה.

איפה עבדת?

— במוסך אג.

למה פוטרת?

— פוטרתי. לא רק אני. פוטרו עוד כמה חברה.

למה?

— יש לי אח באמריקה. אמר לי לבוא לבקר אצלו. לא התכוננת להגר. לא עלה בכלל על דעתי. אז המנהלים שמעו את זה, ותיכף פיטרו אותי.

אמרו לך שזה בגלל זה?

— לא. אבל החברה שבוועד אמרו לי.

מה עשית?

— הלכתי להנהלה, אמרו לי צימצומים בעבודה.

נפת לא אמריקה?

— לא. לא נסעתי לאף מקום. חבל להוציא את הכסף שלי.

ומאז אתה מבוטל?

— עבדתי תקופה קצרה במספנות חיל-הים. אבל גם שם פיטרו אותי אחרי חודשיים. יש לי מכתב מהם: צימצום בעבודה.

בן כמה אתה?

— 21.

כמה זמן בארץ?

— אני עשר שנים כאן. ממרוקו.

איפה אתה גר?

— בחיפה. אתמול הלכתי לעיריה, לחפש עבודה. אולי בתור פקח. העיקר לעשות משהו. אדם לא יכול לשבת בבית בחיבוק ירדים. כשכונסתי אז הוא שואל אותי, פקיד

קחתי הלחאה מבנק, קנינו פריג'יטר — 75 לירות לחודש. בעוד יומיים-שלושה יגיעו השטרות. צריך לפרוע אותם. אין לי הלכתי ואמרתי להם: אין לי לשלם, אני מבקש ל-דחות את הפרעון. חכו עד שאתחיל לעבוד. אני מבטיח לשלם לכם לפני שאשלם בשביל אוכל. אמרו לי: „אנחנו מוכנים לחכות שבועיים, אחר כך ננקוט בצעדים.“ אז מה — אלך לגנוב? הם יתבעו אותי, ואני

אני מוכרת!

אשב במעצר. זה בשביל אדם צעיר? מתני החלטת שאתה רוצה ל-רדת?

— לפני ארבעה חודשים.

לפני שהתחתנת?

— כן. אבל היית ואהבתי את הבחורה הזאת, והייתי מוכרת להתחתן איתה, והוריה לא נתנו לה לרדת לפני החתונה, אז לא נשארה לי ברירה אלא להתחתן, למרות ה-מצב הקשה.

זאת אומרת שמראש קבעתם ש-אתם מתחתנים ויורדים?

— כן.

איזה הכנות עשיתם?

—הדרכון שלי מוכן. עם ויזה והכל.

ויזה של מהגר?

— כן.

קל לקבל את זה?

— לא. הבאתי כמה מכתבים. של אחי, ועוד. ביקשו גם חתודעת הממוצעה בארץ-עקיבא, איך אני. אם אני בסדר. אם הם הממליצים עליי. המליצו. ביקשו גם תעודת-יושר מהמסורה. ביקשו אם יש לי חשבון בבנק, שאבא להם אישור. היה לי חשבון בבנק, ולחתונה הוצאתי הכל. אז לא יכולתי להביא אישור כזה.

מה היית עושה, אם לא היית מקבל ויזה לארצות-הברית.

— לקנדה נותנים. שם אין בעיות, צריכים בעלי מקצוע.

גם אחיך היה ישראלי לפני ש-היגר לאמריקה?

— לא. אף פעם. נסע ישר ממרוקו. נסע בתור סטודנט. עכשיו נשוי ויש לו בן.

אתה חושב להתיישב שם לכל

החיים?

— לא. לעבוד קצת, לחסוך כסף, ואם אוכל לעשות משהו כאן, אחזור. אני יודע שרק כאן טוב ליהודים.

שירתת בצבא?

— כן. בהנדסה קרבית.

אתה מרגיש את עצמך ישראלי, או יהודי השייך לגולה?

— אני ישראלי.

איך זה מתבטא?

— שירתתי פה בצבא. אני מוכן להלחם בעד המולדת. אני אוהב את הארץ. את הנוף. את השפה. כאן עושים ממך גם בן-אדם וגם גבר. אבל לא את הכל אני אוהב. יש לך הרגשה של קיפוח, מפני

שאתה מרוקאי?

— כן.

תסביר לי, בבקשה.

— אני אגיד לך. נתקלתי בזה בלישכת עבודה. אני לא יכול להגיד שאני מבוטל מפני שאני מרוקאי. כי האבטלה היא לא לאחד או שניים. אבל יש לי הרבה חברה שנתקלו בזה במקום-העבודה. יש לי חבר נשוי ויש לו ארבעה ילדים. הפלוג ב-18 לחודש. עבד 15 שנה בצבא. בתור אורח מכונאי. היה מנהל עבודה. מה היה חסר לו? קיבל את המשכורת שלו, הכל טוב ויפה. אבל אפילו בתור מנהל עבודה לא היו מתייחסים אליו בסדר, בגלל שהוא מרוקאי. הוא עזב את הארץ עם משפחתו לקנדה. שם לא יהיה מרוקאי.

גם אשתך מרוקאית?

— לא. היא צברית. הוריה מרומניה.

יש לך עוד משפחה בארץ?

— יש לי אבא שהוא נכה עוד ממרוקו. יש לי אח בצבא וישני אחים קטנים, שהם בכיתה ב' וד'. אבא לא עובד. הוא מקבל תמיכת סעד 100 לירות לחודש. אבל זה לא קבוע. פעם נותנים לו, פעם מורידים לו. אבל אפילו אם זה קבוע הוא לא יכול לחיות עם ארבע נפשות.

והוא מסכים לנסיעתך?

— אני נשוי. אני כבר ברשות עצמי. הוא מתנגד אמנם. אמא שלי גם בוכה כשהיא שומעת את זה. אבל מה, אם אשב ככה-זה יותר טוב? בלי עבודה?

מה אתה חושב לעשות בא-מריקה?

— להיות שחקן — אף פעם לא. לעבוד במקצוע שלי אני רוצה. לחיות, להתקיים כמו בן-אדם. אני נשבע לך, אם היו נותנים